



**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ  
НАПН УКРАЇНИ**

**ПОМЕТУН О. І.**

**Робоча програма дисципліни**

**МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ  
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

для здобувачів вищої освіти

**Ступінь «Доктор філософії»  
Спеціальність 011  
Освітні, педагогічні науки**

Київ – 2023

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

**ПОМЕТУН О. І.**

**МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

*РОБОЧА ПРОГРАМА*

дисципліни для здобувачів вищої освіти

**ступінь «Доктор філософії»**

спеціальність: *011 Освітні, педагогічні науки*

**КИЇВ**  
**Педагогічна думка**  
**2023**

УДК 37.016.3:37.014.25(0.034.2)

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 12 від «31» серпня 2022 р.).

Пометун О. І. Методологія організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» / О. І. Пометун. [Електронне видання]. – Київ: Педагогічна думка, 2023. – 21 с.

DOI: 10.32405/978-966-644-674-2-2022-26

ISBN 978-966-644-674-2

**Рецензенти:**

*Смагін Ігор Іванович*, доктор педагогічних наук, доцент, директор Житомирського обласного інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

*Засекіна Тетяна Миколаївна*, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з науково-експериментальної роботи.

Зміст курсу висвітлює нову методологію організації освітнього процесу, пов'язану з переходом до Нової української школи на засадах компетентісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого підходів, розкриває особливості реалізації окремих компонентів освітнього процесу в його взаємозв'язках і закономірностях. Дає можливість сформулювати у аспірантів здатність проектувати та здійснювати теоретично обґрунтований освітній процес на основі прогнозування його результатів.

The content of the course highlights the new methodology of organization of the educational process associated with the transition to the New Ukrainian School on the basis of competence, learning in action and students` centered approaches, reveals the features of separate components of the educational process in its relationships and patterns. Creates the opportunity to form the graduate students` ability to design and implement a theoretically based educational process based on forecasting its results.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2023 рік

© Педагогічна думка, 2023 рік

© Пометун Олена Іванівна, 2023 рік

## 1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання денна	форма навчання заочна
Кількість кредитів – 1	Галузь знань: 01– «Освіта/Педагогіка»	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 30			
Змістових модулів – 2	Спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»	<b>Рік підготовки:</b>	
		3-й	
		<b>Семестр</b>	
Індивідуальне заняття не передбачено	Ступінь вищої освіти – <b>доктора філософії</b>	<b>Лекції</b>	
		4 год	
		<b>Семінарські заняття</b>	
		6 год	
		<b>Самостійна робота</b>	
		20 год	
		<b>Вид контролю:</b> <b>Залік</b>	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:2.

## 2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**2.1. Метою** навчальної дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО» є: забезпечення якісної психолого-педагогічної та практичної підготовки здобувачів наукового ступеня «доктора філософії» до дослідження та розв'язування комплексних проблем організації освітнього процесу у контексті сучасних підходів, що передбачені Законом України «Про освіту», Державним стандартом освіти в Україні, Державними стандартами освіти та концепцією «Нова українська школа».

**2.2. Основними завданнями** вивчення дисципліни є формування наступних компетентностей:

<b>4 – Програмні компетентності</b>	
<b>4.1. Інтегральна компетентність</b>	Здатність і готовність розв'язувати комплікативні науково-дослідні (науково-теоретичні та науково-практичні) проблеми в галузі освіти (відповідно до цілей і завдань професійно-педагогічної та дослідно-інноваційної діяльності) на засадах реалізації голістичного, інтегрованого та компетентнісного підходів, що зумовлює переосмислення наявних та створення нових фундаментальних теоретичних знань (обґрунтованих на

	<p>концептуально-методологічному рівні) та запровадження новітньої професійно-педагогічної практики (через реалізацію сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти).</p>
<p><b>4.2. Загальні компетентності (ЗК)</b></p>	<p>ЗК 1. Здатність і готовність здобувати концептуальні та методологічні знання в галузі освіти та розуміти їхню сутність.</p> <p>ЗК 2. Здатність і готовність до виконання науково-дослідної діяльності в галузі освіти на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення.</p> <p>ЗК 3. Здатність і готовність до ефективної і продуктивної наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності.</p> <p>ЗК 4. Здатність і готовність використовувати інформаційні технології в процесі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.</p> <p>ЗК 5. Здатність і готовність до аналізу і синтезу актуальної професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел.</p> <p>ЗК 6. Здатність і готовність до безперервного особистісного та професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення.</p> <p>ЗК 7. Здатність і готовність до генерування нових науково-значущих ідей як результату креативного мислення під час здійснення науково-дослідної діяльності в галузі освіти та професійно-педагогічної діяльності.</p> <p>ЗК 8. Здатність і готовність імплементувати в освітній процес інноваційні практики на основі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.</p> <p>ЗК 9. Здатність і готовність до стимулювання вияву суб'єктності учасників освітнього процесу (з превалюванням мотиваційної складової).</p> <p>ЗК 10. Здатність і готовність до організаційно-управлінської діяльності в закладах вищої та загальної середньої освіти з акцентуацією на морально-етичній компоненті).</p> <p>ЗК 11. Здатність і готовність до популяризації української культурної спадщини, національних цінностей на засадах інтеграції до загальноєвропейських і глобальних цінностей.</p> <p>ЗК 12. Здатність і готовність до соціально-управлінської діяльності на засадах поваги до індивідуальності особистості та людиноцентристської довірчо-партнерської взаємодії.</p> <p>ЗК 13. Здатність і готовність до науково-дослідної та професійно-педагогічної рефлексії.</p>
<p><b>4.3. Фахові компетентності (ФК)</b></p>	<p><b>ФК 1. Науково-комунікаційна компетентність</b> виявляється в здатності і готовності здійснювати письмову та усну інтеракцію на високому рівні володіння державною та іноземними мовами.</p> <p><b>ФК 2. Дидактико-методична компетентність</b> виявляється в здатності і готовності застосовувати в освітньому процесі</p>

сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

**ФК 3. Цифрова (діджитальна) компетентність** виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасні цифрові технології під час організації та здійснення освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти та під час здійснення науково-дослідної діяльності.

**ФК 4. Психолого-педагогічна компетентність** виявляється в здатності і готовності визначати й урахувати в освітньому процесі індивідуально-психологічні та індивідуально-типологічні особливості учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) та під час здійснення науково-дослідної діяльності.

**ФК 5. Організаційно-управлінська компетентність**, яка виявляється в здатності і готовності управляти організацією та здійсненні освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти на засадах превалювання морально-етичної компоненти та в процесі керування здійсненні науково-дослідної діяльності.

**ФК 6. Лідерська компетентність**, яка виявляється в здатності і готовності виявляти суб'єктні якості під час організації та управління освітнім процесом в закладах вищої та загальної середньої освіти.

**ФК 7. Інклюзійно-дидактична компетентність**, яка виявляється в здатності і готовності створювати психологічно та дидактично комфортне безпечне освітнє середовище (відповідно до рівня освіти, який надається).

**ФК 8. Компетентність популяризації здорового способу життя**, яка виявляється в здатності і готовності інтегрувати в зміст освіти питання і проблеми, безпосередньо пов'язані з використанням здоров'язберезувальних технологій під час освітнього процесу (відповідно до рівня освіти, який надається) зокрема та в житті загалом.

**ФК 9. Дослідницько-проектувальна компетентність**, яка виявляється в здатності і готовності здійснювати проектування науково-дослідної діяльності в освітньому процесі на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення.

**ФК 10. Аналітико-прогностична компетентність**, яка виявляється в здатності і готовності здійснювати процес аналізу та синтезу задля забезпечення науково-обґрунтованої прогностики результатів освітнього процесу, управління освітніми процесами та системами (відповідно до рівня освіти, який надається).

**ФК 11. Організаційно-інтеграційна компетентність**, яка виявляється в здатності і готовності організовувати на засадах реалізації інтеграційного та голістичного підходів освітній процес як процес сталого розвитку учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається).

**ФК 12. Контрольно-оцінювальна компетентність**, яка виявляється в здатності і готовності контролювати й оцінювати

	<p>результати навчання учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який надається), а також результати управління освітніми процесами та системами на засадах голістичного та інтеграційного підходів.</p> <p><b>ФК 13. Інноваційно-дослідницька компетентність</b>, яка виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти, а також спиратися на їхнє теоретико-методологічне обґрунтування в процесі здійснення науково-дослідної діяльності.</p> <p><b>ФК 14. Компетентність безперервного професійно-педагогічного саморозвитку</b>, яка виявляється в здатності і готовності підвищувати рівень власної професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.</p> <p><b>ФК 15. Рефлексійно-дослідницька компетентність</b>, яка виявляється в здатності і готовності здійснювати системний і систематичний моніторинг результатів власної науково-дослідницької та професійно-педагогічної діяльності на рефлексійній основі.</p>
--	---

## 5 – Програмні результати навчання

Шифр компетентності	Компетентності	Програмні результати навчання		
		ПРН	Знання	Уміння та навички
<b>ЗК</b>	<b>Загальні компетентності</b>			
<b>ЗК 1</b>	<b>Здатність і готовність здобувати концептуальні та методологічні знання в галузі освіти та розуміти їхню сутність.</b>	<b>ПРН 1</b>	- концептуальні та методологічні знання в галузі освіти - знання про способи здобуття концептуально-методологічного знання	- уміння здобувати та оновлювати на константній основі концептуальні та методологічні знання в галузі освіти
<b>ЗК 2</b>	<b>Здатність і готовність до виконання науково-дослідної діяльності в галузі освіти на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення.</b>	<b>ПРН 2</b>	- знання про методологію та технології науково-дослідної діяльності в галузі освіти - знання про аналітичне, критичне та креативне мислення	- уміння застосовувати методологію та технології науково-дослідної діяльності - уміння здійснювати науково-дослідну діяльність на основі аналітичного, критичного та креативного мислення
<b>ЗК 3</b>	<b>Здатність і готовність до ефективної і продуктивної наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності.</b>	<b>ПРН 3</b>	- знання про комунікацію в освітній і науковій діяльності - знання про особливості наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності (індивідуальний, груповий, колективний рівні)	- уміння здійснювати комунікацію в освітній і науковій діяльності - уміння ефективно і продуктивно здійснювати наукову комунікацію в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності (індивідуальний, груповий, колективний рівні)



<b>ЗК 4</b>	<b>Здатність і готовність використовувати інформаційні технології у процесі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.</b>	<b>ПРН 4</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- знання про сучасні інформаційні технології, форми, методи та засоби їх використання в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності</li> <li>- знання про сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти на основі застосування новітніх інформаційних технологій</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- уміння застосовувати сучасні інформаційні технології в освітньому процесі та науково-дослідній діяльності</li> <li>- уміння використовувати різноманітні наявні технології, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти (на основі застосування новітніх інформаційних технологій)</li> </ul>
<b>ЗК 5</b>	<b>Здатність і готовність до аналізу і синтезу актуальної професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел.</b>	<b>ПРН 5</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- знання про аналіз і синтез як теоретичний метод науково-педагогічного дослідження</li> <li>- знання про способи здобуття професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- уміння здійснювати аналіз і синтез інформації в галузі освіти</li> <li>- уміння визначати актуальність професійно значущої інформації</li> <li>- уміння працювати з різними джерелами інформації</li> </ul>
<b>ЗК 6</b>	<b>Здатність і готовність до безперервного особистісного та професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення.</b>	<b>ПРН 6</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- знання про саморозвиток та самовдосконалення особистості, теорії особистості</li> <li>- знання про особливості професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення суб'єктів освітньої і наукової діяльності</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- уміння саморозвитку особистості</li> <li>- уміння самовдосконалення особистості</li> <li>- уміння професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення вчителя закладу загальної середньої освіти/ викладача закладу вищої освіти/ науково-педагогічного працівника</li> </ul>
<b>ЗК 7</b>	<b>Здатність і готовність до генерування нових науково-значущих ідей як результату креативного мислення в галузі освіти під час здійснення науково-дослідної та професійно-педагогічної діяльності.</b>	<b>ПРН 7</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- знання про креативне мислення особистості</li> <li>- знання про способи генерування науково-значущих ідей в галузі освіти під час здійснення науково-дослідної та професійно-педагогічної діяльності</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- уміння мислити креативно</li> <li>- уміння генерувати нові науково-значущі ідей в галузі освіти</li> </ul>

<b>ЗК 8</b>	<b>Здатність і готовність імплементувати в освітній процес інноваційні практики на основі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.</b>	<b>ПРН 8</b>	- знання про організацію сучасного освітнього процесу(його особливості в закладах вищої та загальної середньої освіти) - знання про наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти	- уміння імплементувати в освітній процес інноваційні освітньо-педагогічні практики - уміння адаптувати новітні західноєвропейські та світові освітньо-педагогічні практики до потреб системи освіти в Україні
<b>ЗК 13</b>	<b>Здатність і готовність до науково-дослідної та професійно-педагогічної рефлексії.</b>	<b>ПРН 13</b>	- знання про рефлексію, науково-дослідну та професійно-педагогічну рефлексію - знання про самостійність та автономність суб'єктів освітньої і науково-дослідної діяльності	- рефлексійні уміння особистості - рефлексійні уміння суб'єкта освітньої і науково-дослідної діяльності - уміння виявляти самостійність і автономність в освітній, професійно-педагогічній і науково-дослідній діяльності
<b>ФК</b>	<b>Фахові компетентності</b>	<b>Програмні результати навчання</b>		
		<b>ПРН</b>	<b>Знання</b>	<b>Уміння та навички</b>
<b>ФК 1</b>	<b>Науково-комунікаційна компетентність</b> виявляється в здатності і готовності здійснювати письмову та усну інтеракцію на високому рівні володіння державною та іноземними мовами.	<b>ПРН 14</b>	- знання про наукову комунікацію українською мовою - знання стратегій комунікації учасників освітнього та науково-дослідного процесів - знання іноземної мови на рівні B2/C1 відповідно до глобальної шкали Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти	- уміння здійснювати наукову комунікацію (усно і письмово) українською мовою (іноземною/іноземними мовами) - уміння презентувати усно і письмово результати науково-дослідної діяльності українською мовою (іноземною/іноземними мовами)

<b>ФК 2</b>	<b>Дидактико-методична компетентність</b> виявляється в здатності і готовності застосовувати в освітньому процесі сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.	<b>ПРН 15</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- знання з дидактики середньої та вищої школи</li> <li>- знання часткових (предметних методик)</li> <li>- знання про новітні методологічні підходи, закономірності і принципи освіти в галузі освіти, технології, методики, форми організації, методи, прийоми, засоби навчання</li> <li>- знання сучасних досягнень психодидактики, медіа-дидактики та ін.</li> <li>- знання про ключові компетентності учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) та наскрізні уміння (soft skills)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- уміння визначати методологію науково-педагогічного дослідження з дидактики вищої та середньої школи</li> <li>- уміння застосовувати в освітньому процесі технології, методики, форми організації, методи, прийоми, засоби навчання</li> </ul>
<b>ФК 3</b>	<b>Цифрова (діджитальна) компетентність</b> виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасні цифрові технології під час організації та здійснення освітнього процесу в закладах вищої та загальної середньої освіти та під час здійснення науково-дослідної діяльності.	<b>ПРН 16</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- знання про сучасні цифрові технології, цифрові гаджети, їхнє програмне забезпечення та потенційні можливості їх використання в освітній і науково-дослідній діяльності</li> <li>- знання про «четверту промислову революцію» та «Education 4.0» та відповідні тенденції змін в системі освіти України та країнах Західної Європи та інших розвинених країн світу</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- уміння використовувати сучасні цифрові технології, цифрові гаджети, їхнє програмне забезпечення в використанні в освітній і науково-дослідній діяльності</li> <li>- уміння використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси в освітній, професійно-педагогічній і науково-дослідній діяльності в галузі освіти</li> </ul>
<b>ФК 9</b>	<b>Дослідницько-проектувальна компетентність</b> , яка виявляється в здатності і готовності здійснювати проектування науково-дослідної діяльності в освітньому процесі на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення.	<b>ПРН 22</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- знання про розвиток аналітичного, критичного та креативного мислення</li> <li>- знання про проектування науково-дослідної діяльності в освітньому процесі на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- уміння розвивати аналітичне, критичне та креативне мислення суб'єктів освітнього процесу</li> <li>- уміння проектувати науково-дослідну діяльність в освітньому процесі на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення</li> </ul>
<b>ФК 10</b>	<b>Аналітико-прогностична компетентність</b> , яка виявляється в	<b>ПРН 23</b>	- знання про аналітико-прогностичну діяльність та її інтеграцію в освітню та науково-дослідну діяльність як їхню невіддільну компоненту	- уміння здійснювати аналітико-прогностичну діяльність як невіддільну компоненту

	здатності і готовності здійснювати процес аналізу та синтезу задля забезпечення науково-обґрунтованої прогностики результатів освітнього процесу (відповідно до рівня освіти, який надається).		- знання про процеси аналізу та синтезу як засобу забезпечення науково-обґрунтованої прогностики результатів освітнього процесу	освітньої та науково-дослідної діяльності -
<b>ФК 13</b>	<b>Інноваційно-дослідницька компетентність</b> , яка виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти, а також спиратися на їхнє теоретико-методологічне обґрунтування в процесі здійснення науково-дослідної діяльності.	<b>ПРН 26</b>	- знання про інноватику в науці загалом та в освіті зокрема - знання про новітні методологічні підходи в освіті, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти	- уміння інтегрувати новітні та класичні методологічні підходи в галузі освіти під час здійснення освітньої та науково-дослідної діяльності - уміння імплемувати положення новітніх методологічних підходів, а також інноваційні технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти в освітню практику та практику здійснення науково-педагогічних досліджень
<b>ФК 14</b>	<b>Компетентність безперервного професійно-педагогічного саморозвитку</b> , яка виявляється в здатності і готовності підвищувати рівень власної професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.	<b>ПРН 27</b>	- знання про саморозвиток особистості загалом і саморозвиток в освітній і науково-дослідній діяльності зокрема - знання про можливості і способи вдосконалення професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти	- уміння стимулювати саморозвиток особистості в освітній і науково-дослідній діяльності - уміння вдосконалювати професійно-педагогічну майстерність через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти
<b>ФК 15</b>	<b>Рефлексійно-дослідницька компетентність</b> , яка виявляється в здатності і готовності здійснювати	<b>ПРН 28</b>	- знання про рефлексію особистості, - знання про науково-дослідницьку та професійно-педагогічну рефлексію	- уміння здійснювати системний і систематичний моніторинг результатів власної

	системний і систематичний моніторинг результатів власної науково-дослідницької та професійно-педагогічної діяльності на рефлексійній основі.			освітньої діяльності - уміння здійснювати системний і систематичний моніторинг результатів власної науково-дослідницької та професійно-педагогічної діяльності на рефлексійній основі
--	--	--	--	--

В *результаті* вивчення дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО» здобувач повинен:

*знати:*

- сутність, складники, принципи, закономірності освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти;
- сутність і вимоги компетентнісного підходу в освіті, структуру і систему компетентностей, умови їх формування у учнів ЗЗСО;
- сутність і вимоги діяльнісного підходу в освіті, вимоги до викладання вчителя і навчання учнів у контексті діяльнісного підходу, умови його ефективного застосування у навчанні різних предметів;
- сутність і вимоги особистісно орієнтованого підходу в освіті, вимоги до викладання вчителя і навчання учнів у контексті цього підходу, умови його ефективного застосування у навчанні різних предметів;
- основні напрями наукових досліджень з проблеми «методологія організації освітнього процесу»;
- вимоги до підготовки науково-методичних матеріалів;

*вміти:*

- характеризувати сутність і вимоги компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого підходів у сучасній освіті;
- проводити відбір і конструювання предметного навчального змісту з урахуванням вимог цих підходів;
- планувати моделі (технології, матриці) організації освітнього процесу, навчальні заняття з різних предметів і для різних вікових груп в ЗСО з урахуванням цих підходів;
- створювати науково-методичні матеріали для вчителів з урахуванням названих підходів у навчанні різних предметів;
- досліджувати питання запровадження цих підходів у педагогічній літературі та методичних джерелах, практиці педагогів;
- критично опрацьовувати різні джерела інформації (статті, розробки уроків тощо) у фаховій літературі та Інтернет-ресурсах, зокрема знаходити та аналізувати відповідні сайти тощо;

*обґрунтовувати та проявляти позитивне ставлення:*

- щодо набуття нових знань і умінь у сфері методології організації освітнього процесу в ЗСО, ретельного прогнозування і проектування освітнього процесу в усіх його складниках і компонентах, запровадження теоретичних знань у практику викладання окремих предметів в ЗСО.

Програма навчальної дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО» складається з двох модулів. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 годин / 1 кредит за ЄКТС.

### 3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекц.	сем. зан.	с.р.
<b>Змістовий модуль 1. Організації навчального процесу у закладах загальної середньої освіти як предмет педагогічного дослідження</b>				
Тема 1. Поняття організації освітнього процесу: сутність і складники	7	2	-	5

Усього за змістовим модулем 1	7	2	-	
<b>Змістовий модуль 2. Теорія і практика організації освітнього процесу: виклики і відповіді</b>				
Тема 2. Теоретико-методологічні засади організації освітнього процесу у закладах середньої освіти	17	2	-	15
Тема 3. Дидактичні умови і методологія запровадження компетентнісного підходу у середній освіті	2	-	2	
Тема 4. Перехід до активного навчання учнів – вимога часу	2	-	2	
Тема 5. Психолого-педагогічні принципи педагогіки партнерства та технологія її запровадження в різних моделях навчання	2	-	2	
<b>Усього за змістовим модулем 2</b>	<b>23</b>	<b>2</b>	<b>6</b>	<b>15</b>
<b>Усього:</b>	<b>30</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>20</b>

#### 4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назви тем лекцій	Кількість годин
1.	Поняття організації освітнього процесу: сутність і складники	2
2.	Теоретико-методологічні засади організації освітнього процесу у закладах середньої освіти	2
	<b>Разом</b>	<b>4</b>

##### Тема 1. Поняття організації освітнього процесу: сутність і складники

План:

- 1) Навчання і освіта як педагогічні явища.
- 2) Загальні закономірності, суб'єкти і об'єкти освітнього процесу.
- 3) Сутність, функції і структура процесу навчання.
- 4) Педагогічне керування навчальним процесом

##### Тема 2. Теоретико-методологічні засади організації освітнього процесу у закладах середньої освіти

План:

- 1) Поняття методології організації освітнього процесу
- 2) Якісні зрушення в організації навчання: модель навчання, технології, форми, методи, засоби
- 3) Забезпечення готовності вчителя до ефективної організації освітнього процесу

#### 5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем семінарських занять	Кількість годин
1.	Дидактичні умови і методологія запровадження компетентнісного підходу у середній освіті	2
2.	Перехід до активного навчання учнів – вимога часу	2

3.	Психолого- педагогічні принципи педагогіки партнерства та технологія її запровадження в різних моделях навчання	2
	<b>Разом</b>	<b>6</b>

### **Тема 1. Дидактичні умови і методологія запровадження компетентнісного підходу у середній освіті**

*Питання для обговорення:*

1. Система компетентностей і послідовне запровадження компетентнісного підходу в освітній процес
2. Інтегрований підхід до формування компетентностей учнів засобами різних предметів.
3. Форми, методи і засоби реалізації компетентнісного підходу в різних моделях навчання

### **Тема 2. Перехід до активного навчання учнів – вимога часу**

*Питання для обговорення:*

1. Поняття, активного навчання.
2. Проектування активної навчальної діяльності учнів вчителем.
3. Технологія інтерактивного навчання учнів на уроках з різних предметів.

### **Тема 3. Психолого- педагогічні принципи педагогіки партнерства та технологія її запровадження в різних моделях навчання**

*Питання для обговорення:*

1. Поняття педагогіки партнерства як реалізація особистісно зорієнтованого підходу.
2. Індивідуалізація і диференціація навчальної діяльності учнів
3. Створення підтримуючого середовища навчання

## **6. САМОСТІЙНА РОБОТА**

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО» спрямований на закріплення теоретичних знань і їх поглиблення, на набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, що сприяє формуванню професійного світогляду майбутніх фахівців докторів філософії.

Самостійна робота поділяється на 4 теми (по 5 годин кожна).

Кожна самостійна робота передбачає виконання письмового завдання.

Звітуйтеся за виконання самостійної роботи бажано під час відповідного семінарського заняття.

Матеріали, підготовлені письмово, здаються (надсилаються) викладачу на перевірку.

<b>№ з/п</b>	<b>Назви тем самостійних робіт</b>	<b>Кількість годин</b>
1	Проаналізуйте матеріали реформи освіти у контексті нових вимог до організації навчання учнів закладів загальної середньої освіти Складіть короткий огляд основних документів і матеріалів, які визначають сутність реформи освітнього процесу і якісні зміни у вимогах до його організації. Систематизуйте короткий виклад матеріалів у вигляді таблиці, визначив основні положення з подальшим захистом цих положень на занятті у супроводі комп'ютерної презентації.	5 годин



2	Дослідить наукові джерела з питань розробки методології організації освітнього процесу у сучасній освіті. Коротко (на 2 стор.) опишіть кожен з підходів, порівнюючи положення різних джерел. Наприкінці опису викладіть власні висновки. Підготуйтеся до викладу цих положень на занятті.	5 годин
3.	Проаналізуйте положення однієї з методик навчання предметів окремої освітньої галузі у базовій і старшій школі у контексті сучасних викликів української освіти (обирайте методику у відповідності до теми вашого дисертаційного дослідження) Викладіть ці положення у вигляді реферату (до 8-10 сторінок) та з обов'язковими прикладами з підручників, посібників та інтернет-джерел з практики викладання предмета. Підготуйтеся до обговорення цих положень на занятті у супроводі комп'ютерної презентації.	5 годин
4.	Дослідіть питання відбору і реалізації технологій, форм і методів навчання у Новій українській школі в актуальній практиці закладу середньої освіти на прикладі конкретного предмета. Складіть методичні рекомендації (основні критерії відбору і їх обґрунтування) щодо відбору технологій, форм і методів навчання для різних циклів (базової і профільної) та моделей (очної, дистанційної, он-лайн) освіти Підготуйтеся до обговорення цих положень на занятті	5 годин
	<b>Разом</b>	<b>20</b>

## 7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

- Проблемна лекція із застосуванням ІКТ;
- дослідження аспірантами джерел і презентація результатів цих досліджень у різних формах (усно, письмово, за допомогою ІКТ)
- індивідуальні проекти аспірантів
- групова, парна робота, дискусія, обговорення, практичні вправи, само та взаємооцінка.

Методи під час дистанційного навчання: телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії з використанням освітніх платформ (Zoom, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Telegram, Viber).

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

- Проблемна лекція із застосуванням ІКТ;
- дослідження аспірантами джерел і презентація результатів цих досліджень у різних формах (усно, письмово, за допомогою ІКТ)
- індивідуальні проекти аспірантів
- групова, парна робота, дискусія, обговорення, практичні вправи, само та взаємооцінка.

Методи під час дистанційного навчання: телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії з використанням освітніх платформ (Zoom, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Telegram, Viber).

## 8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль успішності засвоєннями аспірантами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань під час семінарських занять, виконання аспірантами самостійної роботи, проведення і перевірки письмових контрольних тестувань.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

## 9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Очікувані результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються на першому занятті в семестрі. Враховуються бали, набрані на заняттях та під час підсумкового іспиту. При цьому обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача під час заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном чи іншими пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвочасне виконання поставленого завдання та ін.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів на \* семестри, із них 80 балів здобувач може отримати впродовж роботи на семінарських, лекційних, практичних заняттях, 20 балів – на екзамені (15 балів – на заліку).

Схема нарахування балів з дисципліни подано у таблиці.

*Таблиця*

Поточне оцінювання, самостійна робота, залік									Сума балів
Змістовий модуль I		Змістовий модуль II						Підсумковий контроль	
Л 1	С/р 1	Л 2	С 1	С2	С3	С/р 2	С/р 3	С/р 4	100
5	10	5	10	10	10	10	10	10	

Скорочення: Л – лекція; С – семінар; С/р – самостійна робота.

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	<b>A</b>	відмінно
82-89	<b>B</b>	добре
75-81	<b>C</b>	
69-74	<b>D</b>	задовільно
60-68	<b>E</b>	
35-59	<b>FX</b>	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	<b>F</b>	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Комп'ютерні презентації, тексти лекцій.

2. Методичні рекомендації з із самостійної роботи та підготовки до семінарських занять з дисципліни «Методологія організації освітнього процесу в ЗЗСО» – рукопис.

## 12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основна

1. діджиталізації). Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта - 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації: матеріали V міжнародної наук.-практ. конференції. Тернопіль: Крок, 2021. С.196-199. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/727591>
2. Верховна Рада України. 7 сесія, VIII скликання (2017, Вер. 05), Закон № 2145-VIII, «Про освіту». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Верховна Рада України. 2 сесія, IX скликання (2020, Січ. 16), Закон № 463-IX, «Про повну загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>
4. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
5. Біла книга національної освіти України / за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. – Київ : Інформ. Системи, 2010. – 340 с. – Бібліогр.: с. 315–337. – Із змісту: підрозд. 2.2.3. Удосконалення навчально-методичного забезпечення дидактичного процесу в школі / Топузов О. М., Гудзик І. П., Ляшенко О. І. – С. 148–154.
6. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
7. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87.- [Електронний ресурс]. Доступно: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-noviy-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument>
8. Компетентнісний підхід – стрижень наукових інновацій у навчанні / Олег Топузов // Освіта України. – 2016. – 15 серп. (№ 32). – С. 10.
9. Lokshyna Olena, Topuzov Oleg. COVID-19 and education in Ukraine: Responses from the authorities and opinions of educators. *Perspectives in Education*, Vol. 39 No. 1 (2021): COVID-19 special issue: Opportunity to rethink and restructure education in the world / COVID-19 and the impact on basic and special education. P. 207-230. DOI <https://doi.org/10.18820/2519593X/pie.v39.i1.13>
10. Пушкарьова Т. О., Топузов О. М. Інтегративно-діяльнісна педагогіка: Т. О. Пушкарьова, О. М. Топузов/ монографія – Київ : Педагогічна думка, 2019. – 304 с.
11. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. –112 с.
12. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму: монографія / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн; [Національна академія педагогічних наук України]. – Київ : Педагогічна думка, 2012. - 368 с.
13. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. - [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
14. Нова українська школа: основи Стандарту освіти. – Львів, 2016. – 64 с.

15. Організація освітнього процесу в Україні та країнах ЄС в умовах непрогнозованих глобальних впливів : довідкове видання / Малихін О. В., Арістова Н. О., Шпарик О. М. [Електронне видання]. Київ : “КОНВІ ПРІНТ”, 2021. - 71 с. URL : [https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/21.31-Dovidnyk\\_Malykhin\\_Aristova\\_SHparyk.pdf](https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/21.31-Dovidnyk_Malykhin_Aristova_SHparyk.pdf)
16. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія / О.М. Топузов. – Київ : Інститут педагогіки : Педагогічна думка, 2021. – 160 с. [https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Topuzov\\_007\\_7.pdf](https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Topuzov_007_7.pdf)
17. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / Підр. для студ. пед. факультетів. – К. : Генеза, 2002.- 368 с.
18. Самойленко, В.М., Топузов, О.М., Вішнікіна, Л.П., і Діброва, І.О. (2013). Дидактика географії: монографія. К.: Ніка-Центр. 570 с.
19. Теоретико-методичні засади організації навчальної діяльності старшокласників в умовах комп'ютерно орієнтованого середовища навчання: Монографія . – К.: Педагогічна думка, 2017. - 468 с. <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/zhuk-yu.o.-monografiya.pdf>
20. Топузов О. М. Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. К. : Педагогічна думка, 2012. Вип. 12. С. 241–247.
21. Топузов О. Теоретико-методичні засади особистісно орієнтованого навчання предметів природничого циклу. Рідна школа. 2012. № 1-2. С. 13-16.
22. Терлецька, Л. (2014). Вибір активних методів навчання в організації навчально-пізнавальної діяльності підлітків. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 29 (1), 193–201.

#### *Додаткова*

1. Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий-червень 2020 р.). : оглядове видання / НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України ; упоряд.: О.І. Локшина, О.З. Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, Н.В. Нікольська, М.М. Тименко, О.М. Шпарик ; [наук. ред. О.І. Локшина]. Київ : Авторитет, 2020. 36 с. URL : <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-0-4-2020-36>; <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722104>
2. Дистанційне навчання в умовах карантину: досвід та перспективи [Текст] : аналіт.-метод. матеріали / [Н. І. Богданець-Білоskalенко та ін. ; уклад. М. В. Головка ; за заг. ред. О. М. Топузова]; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки. - Київ : Педагогічна думка, 2021. - 190 с.
3. Закон «Об образовании»: ключевые новеллы. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://ru.osvita.ua/school/reform/57660/>
4. Нагірняк М. Я., Мачинська Н. І. Практичні аспекти організації навчального процесу у вищому навчальному закладі // *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. - 2011. - № 5(2). - С. 191-196. - Доступно: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldubzh\\_2011\\_5%282%29\\_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vldubzh_2011_5%282%29_35)
5. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
6. Національний освітньо-науковий глосарій / НАПН України ; [уклад.: Луговий Володимир Іларіонович (голова робоч. групи), Топузов Олег Михайлович (заст. голови робоч. групи), Вашуленко Ольга Петрівна (секр. робоч. групи) та ін. ; редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови) та ін.]. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. – 271 с.
7. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя : навч. посіб. / О. М. Топузов, О. В.

- Малихін, Т. Л. Опалюк ; М-во освіти і науки України. – Київ : Пед. думка, 2018. – 291 с.
8. Осадчий І. Про освітній процес у закладі загальної середньої освіти. [Електронний ресурс]. Доступно:  
<http://education-ua.org/ua/component/content/article/14-analitics/1321-pro-osvitnij-protses-u-zakladi-zagalnoji-serednoji-osviti>
  9. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. – К., 2009. – 472
  10. Малихін, О., Арістова, Н.О., Калініна, Л., & Опалюк, Т. (2021). Розвиток soft skills серед потенційних працівників: теоретичний огляд найкращих міжнародних практик. *Постмодерні відкриття*, 12 (2), 210-232. <https://doi.org/10.18662/po/12.2/304>
  11. Сисоєва С.О., Мачинська Н.І. Загальнопедагогічна підготовка майбутнього вчителя у педагогічному коледжі: технологічні аспекти: Навчально-методичний посібник. – К.: Міленіум, 2006. – 154 с.
  12. Топузов О. М., Малихін О. В., Опалюк Т. Л. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навчальний посібник / О. М. Топузов, О. В. Малихін, Т. Л. Опалюк. – Київ: Педагогічна думка, 2018. – 292 с.
  13. Урахування впливу когнітивних процесів у компетентнісному навчанні географії / О. М. Топузов, Л. П. Вішнікіна // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки НАПН України. – Київ, 2018. – Вип. 20. – С. 485– 495.
  14. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2006. 352 с

УДК 37.016.3:37.014.25(0.034.2)

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 12 від «31» серпня 2022 р.).

Пометун О. І. Методологія організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» / О. І. Пометун. [Електронне видання]. – Київ: Педагогічна думка, 2023. – 21 с.

DOI: 10.32405/978-966-644-674-2-2022-26

ISBN 978-966-644-674-2

**Рецензенти:**

*Смагін Ігор Іванович*, доктор педагогічних наук, доцент, директор Житомирського обласного інституту підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

*Засекіна Тетяна Миколаївна*, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України з науково-експериментальної роботи.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2023 рік

© Педагогічна думка, 2023 рік

© Пометун Олена Іванівна, 2023 рік